

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

MOLIYA NAZARIYASIGA ZAMONAVIY QARASHLAR VA KONSEPTSIYALAR

Shuhratbekov To`lqinjon Farhodjon o`g`li
Eshondedayev Shohjahon Ikromjon o`g`li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Tadqiqot mavzuning dolzarbligi: Hozirgi kunda barcha davlatlar uchun jiddiy iqtisodiy muammolarga aylanib ketishi mumkin bo`lgan milliy va jahon moliya bozorlaridagi beqarorlikning kuchayishi moliya sohasini o`rganuvchi milliy va jahon moliya tizimining barqarorligini oshirish haqida o`ylashga majbur qilmoqda. Shu munosabat bilan ushbu ijtimoiy-iqtisodiy hodisani o`rganish alohida ahamiyatga ega, chunki shu vaqtga qadar jahon iqtisodiy fanida "moliya" toifasining kelib chiqishi haqida ham, uning mohiyati haqida ham umumiy qabul qilingan nazariya mavjud emas. Ushbu iqtisodiy kategoriyani nazariy jihatdan o`rganish katta ilmiy va amaliy ahamiyatga ega, chunki u moliyaviy boshqaruv sifatini, alohida xo`jalik yurituvchi subyektlar va moliyaviy tizimlar hamda umuman bozorlarning moliyaviy barqarorligini oshirishga imkon beradi.

Tadqiqot mavzusidagi mavjud muammolar: Iqtisodiy jarayonlarning murakkablashishi, ijtimoiy munosabatlardagi o`zgarishlar "moliya" tushunchasini hayot haqiqatiga mos ravishda doimiy ravishda o`zgartirishni taqozo etadi. Aniqlashtirish va tizimlashtirishni talab qiladigan turli xil talqinlarning mavjudligiga olib kelmoqda. Bu esa milliy va global iqtisodiy munosabatlardagi umumiy yaxlit bir "moliya nazariyasi"dagi "moliya" kategoriyasining turli tadqiqotchilar tomonidan talqin qilinishini tahlil qilgandan so`ng, mavjud ta`riflarni umumlashtirish zaruriyatini taqozo etadi.

Muammoni hal qilish usullari: Tadqiqot natijasida aniqlangan muammolarni hal qilishda an'anaviy tadqiqot usullari orasida eng keng tarqalgan tarixiy-evolyutsion metodidan foydalanilgan bo`lib, tarixiy retrospektivda "moliya" ta'rifini o'rganish quyidagilarga imkon beradi:

- o'tmishda erishilgan natijalarni baholash;
- moliya fani va amaliyotining hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari aniqroq belgilash.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Tahlil va natijalar: Moliya nazariyasi evolyutsiyasi mahsulotning ishlab chiqarilgan qiymatini taqsimlash va qayta taqsimlash bilan bog'liq iqtisodiy munosabatlarning bir qismi sifatida ushbu toifaning mohiyatini o'zgartirmadi. Biroq, bu toifaning mazmuni o'zgardi, bu asosan uning namoyon bo'lishining dinamik shakllarida ma'lum. Xususan, talablar o'zgardi:

1) moliyaviy ma'lumotlarning sifatiga. Moliya fanining e'tiborini taqsimlash jarayonlari sohasidan to'g'ri moliyaviy taqsimotning yakuniy natijalariga siljishi Rossiya ishlab chiqaruvchilarining milliy standartlarga muvofiq tuzilgan buxgalteriya hisobotlarining davlatni baholash vazifasiga muvofiqligi muammosini dolzarblashtiradi. investorlar kapitali. Ushbu sohadagi aksariyat mahalliy tadqiqotchilar aniq tafovutni qayd etishadi, ularsiz potentsial mahalliy investorlarning mahalliy biznesga investitsion befarqligi hozirgi darajada saqlanib qoladi;

2) tranzaksiya xarajatlarining tarkibi va darajasiga. Bitimlar yoki mulkiy huquqlarni ayirboshlash bo'yicha operatsiyalar muqarrar ravishda investitsiya qilingan mablag'larni jalb qilish, rivojlantirish, tiklash va ko'paytirish jarayonida xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning o'zaro munosabatlari xarajatlarini keltirib chiqaradi. Ushbu jarayonda investitsiya resurslari qarz mablag'lariga qaraganda ancha zaif bo'lib, ular bo'yicha operatsiyalar sug'urta va kafolat institutlari tomonidan himoyalangan. Shuning uchun investitsiyalarning muomala xarajatlarining tarkibi va hajmi institutsional nazariyaning mantiqiy xulosasi sifatida institutsional tahlilning eng muhim vositasi hisoblanadi;

3) ichki va tashqi bozorlarga (makonda) investitsiya kiritishning muqobil usullarini, shuningdek ularni investitsiya qilish nuqtai nazaridan (vaqtda) tahlil qilish va baholash. Kapital aylanmasida asosiy masala jamg'armalarni tejashning turli xil ichki va tashqi muqobil variantlari sharoitida potentsial investorlarni rag'batlantirish bo'lib qolmoqda. Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, pulning tejalgan qismi moliyaviy taqsimot sohasiga kirmaydi, balki har bir yangi takror ishlab chiqarish tsiklida kengaytirilgan takror ishlab chiqarishning potentsial manbai hisoblanadi. Tarqatish munosabatlari tizimida o'ziga xos tanaffus mavjud va bu aloqaning tiklanishi "motivatsiya" omili bilan belgilanadi.

Ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar: Bundan tashqari, ushbu muammolarni hal qilishda O'zbekiston Respublikasining bir qator qaror va farmonlari, jumladan 2021 yil 13 apreldagi "Kapital bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

to'g'risida"gi PF-6207-son farmoni, 2021 yil 17 martdagi "Yuqori likvidli va monopol tovarlarni sotish jarayonlariga bozor mexanizmlarini joriy etishni davom ettirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5031-son va 2021 yil 13 apreldagi "Kapital bozorini tartibga solish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5073-son qarorlarida belgilangan tartiblar moliya sohasidagi muammolarning huquqiy va iqtisodiy yechimining rivojlanish evolyutsasining eng yuqori nuqtasiga olib keladi. Bunga yaqqol misol, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 11-may kunidagi "xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5113-sonli qaroriga asosan:

tijorat banklari tomonidan kreditlar 4-ilovaga muvofiq xizmatlar sohasidagi loyihalarni amalga oshirish (moliya sohasini rivojlantirish bo'yicha loyihalar va xizmatlar sohasida aylanma mablag'larni to'ldirish hollari bundan mustasno) uchun 5 yilgacha muddatga 14 foiz stavkada bitta loyiha bo'yicha 2 milliard so'mgacha miqdorda ajratiladi.¹

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash mumkinki, "moliya" toifasini o'rganishda tarixiy-evolyutsion, subyektiv, boshqaruv, konseptual, iqtisodiy va huquqiy yondashuvlardan foydalanish tizimli-funksional yondoshuvdan foydalangan holda yangicha qarashni ko'rsatish natijasida moliya nazariyasining mazmun va mohiyatini anglashga imkonini berdi. Yangi yondashuv quyidagilarga imkon beradi:

- "moliya" turkumining mohiyatini to'liqroq ochib berish;
- jami "moliya"ni tashkil etuvchi elementlarni aniqlash;
- "moliya"ning zamonaviy modelini iqtisodiy kategoriya sifatida taqdim etish;
- moliyaviy boshqaruv sifatini va alohida xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning ham, umuman moliya bozorining moliyaviy barqarorligini oshirish uchun asos yaratish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 13 apreldagi "Kapital bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6207-sonli farmoni,
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 17 martdagi "Yuqori likvidli va monopol tovarlarni sotish jarayonlariga bozor mexanizmlarini joriy etishni davom ettirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5031-sonli qarori,

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 11-may kunidagi "xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5113-sonli qarori

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th October - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

3. O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 13 apreldagi "Kapital bozorini tartibga solish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5073-sonli qarori,
4. O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 11-may kunidagi "xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5113-sonli qarori
5. Lapusta M.G., Mazurina T.Yu., Skamai L.G. Tashkilotlar (korxonalar) moliyasi: darslik. - M.: INFRA-M, 2018. - 575 b.
6. Ryapolova L.N. Korxonaning moliyaviy resurslari va ularni shakllantirish manbalari [Elektron resurs]: <http://konf2014.afur-gi.ru/stat/rypolova.pdf>.
7. Modigliani F., Miller M. H. The Cost of Capital, Corporation Finance, and the Theory of Investment // American Economic Review. 2016/ Vol. 48. June. № 3. P. 261 - 297.

E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

E-CONFERENCE
SERIES